

Pür, Emine, “Kastamonu Senatörleri ve Cumhuriyet Senatosu’ndaki Faaliyetleri (1961-1980)”,
Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, 8/15, ss.403-416.
DOI: 10.31765/karen.1126846

Bu makale etik kurul izni ve/veya yasal/özel izin alınmasını gerektirmemektedir.

This article doesn't require ethical committee permission and/or legal/special permission.

* Araştırma Makalesi / Research Article

** Doktora Öğrencisi,
Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü, Tarih Ana Bilim Dalı,
Kastamonu/TÜRKİYE
✉ eminepur851@gmail.com

ORCID : 0000-0002-7177-0200

Anahtar Kelimeler: Cumhuriyet Senatosu, Kastamonu, Senatör, 1961-1980

Keywords: Senate of the Republic, Kastamonu, Senator, 1961-1980

KASTAMONU SENATÖRLERİ VE CUMHURİYET SENATOSU’NDAKİ FAALİYETLERİ (1961-1980)*

Emine PÜR**

Öz: Bu çalışmada Kastamonu senatörlerinin seçimi, özgeçmişleri ve senato faaliyetleri ele alınmıştır. Araştırmanın ana kaynağını Kastamonu senatörlerinin TBMM’deki özgeçmişleri ve seçim mazbataları, Resmî Gazete ve Kastamonu’da çıkan yerel gazeteler, Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergileri ve konu ile ilgili TBMM yayınları oluşturmaktadır.

27 Mayıs 1960’ta Türk Silahlı Kuvvetlerinin ülke yönetimine el koymasının ardından kabul edilen 1961 Anayasası ile çift meclisli sisteme geçilmiştir. 1961-1980 yılları arasında TBMM’nin bir kanadını Millet Meclisi diğer kanadını Cumhuriyet Senatosu oluşturmaktadır. Halk arasında “okumuşlar meclisi” olarak da bilinen Cumhuriyet Senatosu tabii üyeler, Cumhurbaşkanıca seçilen üyeler ve genel oyla seçilen 150 üyeden oluşmaktadır. Cumhuriyet Senatosu üyelerini belirlemek için Kastamonu’da 1961, 1968 ve 1977 yıllarında olmak üzere üç seçim yapılmıştır. Bu üç seçimden 1961 seçimi genel seçim, 1968 ve 1977 seçimleri üçte bir yenileme seçimidir.

1961-1980 yılları arasında Cumhuriyet Senatosu’nda Kastamonu’yu Ahmet Nusret Tuna, Mehmet Çamlıca, Mehmet Seydibeyoğlu ve Ali Münif İslamoğlu olmak üzere 4 senatör temsil etmiştir. Bu senatörlerin tamamı genel oyla seçilmiştir. Kastamonu senatörleri senatoda buldukları 19 yıl boyunca çeşitli komisyonlarda görev almışlar ve toplam 453 faaliyette bulunarak faydalı olmaya çalışmışlardır.

KASTAMONU SENATORS AND THEIR ACTIVITIES IN THE SENATE OF THE REPUBLIC (1961-1980)

Abstract: In this study, the election of Kastamonu senators, their backgrounds and senate activities were discussed. The main source of the research was the CVs and election records of the Kastamonu senators in the Grand National Assembly of Turkey, the Official Newspaper and the local newspapers published in Kastamonu, the Republican Senate Record Journals and the related Grand National Assembly of Turkey publications.

After the Turkish Armed Forces seized the administration of the country on May 27, 1960, the 1961 Constitution adopted a bicameral system. Between 1961 and 1980, one part of the Grand National Assembly of Turkey was formed by the National Assembly and the other part was the Senate of the Republic. The Senate of

Geliş Tarihi / Received Date: 06.06.2022

Kabul Tarihi / Accepted Date: 22.08.2022

the Republic, also known as the "readers' assembly" among the people, consisted of natural members, members elected by the President, and 150 members elected by general voting. Three elections were held in Kastamonu in 1961, 1968 and 1977 to determine the members of the Senate of the Republic. Of these three elections, the 1961 election was the general election, and the 1968 and 1977 elections were one-third renewal elections.

Between 1961 and 1980, 4 senators represented Kastamonu in the Senate of the Republic, namely Ahmet Nusret Tuna, Mehmet Çamlıca, Mehmet Seydibeyoğlu and Ali Münif İslamoğlu. All of these senators were elected by universal suffrage. Kastamonu senators took part in various commissions during their 19 years in the senate and tried to be useful by performing a total of 453 activities.

Giriş

Demokrat Parti, 14 Mayıs 1950 genel seçimleriyle iktidara gelmiş ve 27 Mayıs 1960'a kadar iktidarda kalmıştır. 27 Mayıs sabahı Türk Silahlı Kuvvetleri ülke yönetimine el koymuştur.¹ Aynı gün içerisinde Türk Silahlı Kuvvetleri idareyi Cemal Gürsel başkanlığında kurulan ve 38 subaydan oluşan Milli Birlik Komitesi'ne devretmiştir.² Biran önce seçimlerin yapılması ve iktidarın TBMM'ye devri için Milli Birlik Komitesi yeni bir anayasa ve seçim kanunu hazırlaması için Kurucu Meclisi oluşturmuştur.³ 6 Ocak 1961'de çalışmalarına başlayan Kurucu Meclis'in bir kanadını Milli Birlik Komitesi diğer kanadını Temsilciler Meclisi oluşturmaktadır.⁴

Kurucu Meclis'in hazırlamış olduğu Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 9 Temmuz 1961'de halk oylamasına sunularak kabul edilmiştir.⁵ Bu Anayasa Türkiye'de halk oylamasına sunularak kabul edilen ilk anayasa olması bakımından önemlidir.⁶ Yeni Anayasa 20 Temmuz 1961'de Resmî Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. 1961 Anayasasıyla çift meclis sistemi kabul edilmiş ve TBMM anayasada gösterilen hallerde birlikte toplanmak şartıyla Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi'nden oluşturulmuştur.⁷ Cumhuriyet Senatosu halk arasında "okumuşlar meclisi" olarak da bilinmektedir.⁸ Cumhuriyet Senatosu seçkin kişiler eliyle yasaların daha iyi hazırlanmasını sağlamak, çoğunluk diktatörlüğü tehlikesine karşı durmak ve sisteme ölçülülük getirmek amacıyla oluşturulmuştur.⁹

Cumhuriyet Senatosu tabii üyeler, cumhurbaşkanınca seçilen 15 üye ve genel oyla seçilen 150 üye olmak üzere üç farklı üye grubundan oluşmaktadır. Tabii üyeler, 13 Aralık 1960 tarihli ve 157 sayılı Kanunun altında adları bulunan eski cumhurbaşkanları, Milli Birlik Komitesi Başkanı ve üyelerinden oluşmaktadır. Bu üyelerin görev süresi ömür boyudur. Cumhurbaşkanınca seçilen 15 üye kırk yaşını bitirmiş ve çeşitli alanlarda seçkin hizmetleriyle tanınmış kimselerden oluşmaktadır. Cumhuriyet Senatosu'na genel oyla yükseköğrenim yapmış, kırk yaşını doldurmuş ve milletvekili seçilmeye engel bir durumu olmayan her Türk üye seçilebilmektedir. Cumhuriyet Senatosu'na cumhurbaşkanı tarafından ve genel oyla seçilen üyelerin üyelik süresi altı yıl olmakla birlikte süresi biten üyeler yeniden seçilebilmekte ve bu üyelerin üçte biri her iki yılda bir yenilenmektedir.¹⁰

1961-1980 yılları arasında Cumhuriyet Senatosu'nun genel oyla seçilen üyelerini belirlemek için toplam 10 seçim yapılmıştır. Yapılan seçimlerin tarihi ve kapsadığı dönem aşağıdaki tabloda verilmiştir.

¹ Taşpınar, 1996: 17-48.

² Korkmaz, 2020: 22.

³ Doğaner, 1996: 70-77.

⁴ Şengül, 2011: 71-73.

⁵ Tanör, 2011: 374-376; Yılmaz, 2010: 151; Erdoğan, 1997: 84; Kaya ve Ayan, 2011: 86-87.

⁶ Tunç, 2020: 678.

⁷ Resmî Gazete, 20 Temmuz 1961, No: 10859: 4645-4654.

⁸ Özgüşi, 2011: 407; Alpaslan, 2021: 302.

⁹ Tanör, 2011: 395; Oktay, 2020: 28-29.

¹⁰ Resmî Gazete, 20 Temmuz 1961, No: 10859: 4645; Şimşek, 2020: 230; Göktürk, 2021: 27-29.

Tablo 1: Cumhuriyet Senatosu Seçim Dönemleri (1961-1980)¹¹

İl Grubu	Seçim Tarihi	Dönem Sonu
A Grubu	15 Ekim 1961	2 Haziran 1968
	2 Haziran 1968	5 Haziran 1977
	5 Haziran 1977	12 Eylül 1980
B Grubu	15 Ekim 1961	5 Haziran 1966
	5 Haziran 1966	12 Ekim 1975
	12 Ekim 1975	12 Eylül 1980
C Grubu	15 Ekim 1961	7 Haziran 1964
	7 Haziran 1964	14 Ekim 1973
	14 Ekim 1973	14 Ekim 1979
	14 Ekim 1979	12 Eylül 1980

Cumhuriyet Senatosu'nun genel oyla seçilen 150 üyesini belirlemek için Türkiye'de iller A, B, C olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Her grup 50'şer üye seçmektedir.¹² Kastamonu A grubu iller içerisinde yer almış ve her seçim döneminde bu ilden 2 senatör seçilmiştir.¹³

Cumhuriyet Senatosu, 19 yıl faaliyet gösterdikten sonra 12 Eylül 1980'de Türk Silahlı Kuvvetlerinin ülke yönetimine el koymasıyla kapatılmıştır. 1982 Anayasası'nda senatoya yer verilmiş ve tek meclisli sisteme dönmüştür.¹⁴

1. Cumhuriyet Senatosu Seçimleri ve Kastamonu Senatörleri (1961-1980)

Cumhuriyet Senatosu üyelerini belirlemek için Kastamonu'da 1961, 1968 ve 1977 yıllarında olmak üzere üç seçim yapılmıştır. Yapılan bu seçimler aşağıda verilmiştir.

1.1. 15 Ekim 1961 Seçimi

Cumhuriyet Senatosu seçimleri, 15 Ekim 1961 Pazar günü ülke genelinde yapılmıştır. Yapılan bu genel seçimde Liste Usulü Çoğunluk Sistemi uygulanmıştır. Bütün illerde kayıtlı 12.926.837 seçmenden 10.519.659'u sandıklara giderek oy kullanmıştır. Geçerli oy sayısı 10.032.530'dur. Seçimlere katılma oranı %81,0'dır. 4 siyasi parti ile birlikte bağımsız adaylar seçimlere katılmıştır.¹⁵ Siyasi partilerden Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) oyların %36,1'ini, Adalet Partisi (AP) %34,5'ini, Yeni Türkiye Partisi (YTP) %13,0'ını, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP) %12,5'ini ve Bağımsızlar %3,9'unu almıştır. Genel oyla seçilen üye sayısı 150'dir. Cumhuriyet Senatosu'nda AP'yi 71, CHP'yi 36, YTP'yi 27 ve CKMP'yi 16 üye temsil etmiştir.¹⁶

Kastamonu'da ise 220.286 kayıtlı seçmenden 178.651'i sandık başına giderek oy kullanmıştır. Seçimlere katılma oranı %81'dir. Seçimler sonucunda Kastamonu'da siyasi partilerin aldığı oy ve çıkardığı senatör sayısı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

¹¹ TBMM Albümü, 2, 2010: XI.

¹² Başkan, 2011: 9; Oktay, 2020: 36; Göktürk, 2021: 30.

¹³ Göktürk, 2021: 31; Özgişi, 2011: 66.

¹⁴ Tuncer, 2003: 11-13.

¹⁵ Resmî Gazete, 17 Kasım 1961, No: 10960: 5826.

¹⁶ Tuncer, 2010: 287.

Tablo 2: Kastamonu Seçim Sonuçları (15 Ekim 1961)¹⁷

Siyasi Partiler	Geçerli Oy Sayısı	Senatör Sayısı
YTP	62.264	2
CHP	51.783	-
CKMP	41.591	-
AP	15.541	-

Kastamonu'da YTP, CHP, CKMP ve AP olmak üzere 4 siyasi parti seçimlere katılmıştır. Seçimde en çok oyu YTP, en düşük oyu AP almıştır. Seçim sonucunda YTP'den Ahmet Nusret Tuna ve Mehmet Çamlıca senatör seçilmişlerdir.¹⁸

1.2. 2 Haziran 1968 Seçimi

Cumhuriyet Senatosu üçte bir yenileme seçimleri 2 Haziran 1968 Pazar günü yapılmıştır. 24 ilde kayıtlı 5.416.153 seçmenden 3.596.594'ü sandıklara giderek oy kullanmıştır. Seçime katılım oranı %66,40'tır. Geçerli oy sayısı 3.325.188'dir. 6 siyasi parti ile birlikte bağımsız adaylar seçime katılmıştır. Seçim sonucunda AP oyların %49,85'ini, CHP %27,05'ini, Güven Partisi (GP) %8,53'ünü, Millet Partisi (MP) %6,03'ünü, Türkiye İşçi Partisi (TİP) %4,71'ini, CKMP %1,98'ini ve Bağımsızlar %1,85'ini almıştır.¹⁹ A grubu illeri kapsayan 24 ilde yapılan bu seçimde Barajsız d'Hondt Seçim Sistemi uygulanmış ve seçim sonucunda Cumhuriyet Senatosu'nda AP'yi 38, CHP'yi 13, GP'yi 1 ve MP'yi 1 senatör temsil etmiştir.²⁰

Kastamonu'da ise 215.596 kayıtlı seçmenden 149.790'ı sandıklara giderek oy kullanmıştır. Seçime katılım oranı %69,48'dir. Geçerli oy sayısı 138.783'tür. Seçimler sonucunda Kastamonu'da siyasi partilerin aldığı oy ve çıkardığı senatör sayısı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3: Kastamonu Seçim Sonuçları (2 Haziran 1968)²¹

Siyasi Partiler	Geçerli Oy Sayısı	Senatör Sayısı
AP	66.723	2
CHP	29.208	-
GP	17.414	-
MP	13.889	-
TİP	6.107	-
CKMP	5.442	-

Kastamonu'da yapılan seçimlere AP, CHP, GP, MP, TİP ve CKMP katılmıştır. 6 siyasi parti içerisinde en çok oyu AP alırken en düşük oyu CKMP almıştır. Seçim sonucunda AP'den Ahmet Nusret Tuna ve Mehmet Çamlıca senatör seçilmişlerdir.²²

¹⁷ *Resmî Gazete*, 17 Kasım 1961, No: 10960: 5823-5826.

¹⁸ *Resmî Gazete*, 17 Kasım 1961, No: 10960: 5823-5826; *Doğrusöz*, 17 Ekim 1961, No: 4543: 1.

¹⁹ *Resmî Gazete*, 12 Haziran 1968, No: 12922: 12-15.

²⁰ Tuncer, 2010: 287-289.

²¹ *Resmî Gazete*, 12 Haziran 1968, No: 12922: 13.

²² *Resmî Gazete*, 12 Haziran 1968, No: 12922: 13; *Doğrusöz*, 3 Haziran 1968, No: 6546: 1.

1.3. 5 Haziran 1977 Seçimi

Cumhuriyet Senatosu üçte bir yenileme seçimleri, 5 Haziran 1977 Pazar günü yapılmıştır. A Grubu illeri kapsayan 22 ilde yapılan bu seçimde Barajsız d'Hondt Seçim Sistemi uygulanmıştır.²³ 22 ilde kayıtlı 6.800.746 seçmenden 5.019.677'si sandıklara giderek oy kullanmıştır. Seçime katılma oranı %73,82'dir. Geçerli oy sayısı 4.812.326'dır. 6 siyasi parti ile birlikte 4 bağımsız aday seçime katılmıştır. Seçim sonucunda CHP oyların %42,35'ini, AP %38,28'ini, Millî Selâmet Partisi (MSP) %8,37'sini, Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) %6,79'unu, Demokratik Parti %2,23'ünü, Cumhuriyetçi Güven Partisi (CGP) %1,86'sını ve Bağımsızlar %0,12'sini almıştır.²⁴

Kastamonu'da ise kayıtlı 241.385 seçmenden 178.742'si sandıklara giderek oy kullanmıştır. Kullanılan oylardan 168.485'i geçerli sayılmıştır. Seçime katılım oranı %74,05'tir. Seçimler sonucunda Kastamonu'da siyasi partilerin aldığı oy ve çıkardığı senatör sayısı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4: Kastamonu Seçim Sonuçları (5 Haziran 1977)²⁵

Siyasi Partiler	Geçerli Oy Sayısı	Senatör Sayısı
AP	84.525	1
CHP	53.087	1
MHP	11.806	-
CGP	7.760	-
MSP	7.493	-
Demokratik Parti	3.380	-

Kastamonu'da 6 siyasi parti seçime katılmıştır. Seçimde en çok oyu AP alırken en düşük oyu Demokratik Parti almıştır. Seçim sonucunda Kastamonu'da AP 1 ve CHP 1 senatör çıkarmıştır. AP'den Ali Münif İslamoğlu ve CHP'den Mehmet Seydibeyoğlu senatör seçilmişlerdir.²⁶

2. Kastamonu Senatörlerinin Özgeçmişleri

1961-1980 yılları arasında Cumhuriyet Senatosu'nda Kastamonu'yu Ahmet Nusret Tuna, Mehmet Çamlıca, Mehmet Seydibeyoğlu ve Ali Münif İslamoğlu temsil etmişlerdir. Kastamonu senatörlerinin özgeçmişleri aşağıda verilmiştir.

2.1. Ahmet Nusret Tuna: 1916'da Kırşehir'in Mucur ilçesinde doğmuştur. Babası Kaymakam Şakir Bey, annesi Emine Hanım'dır.²⁷ İlk, orta ve lise tahsilinin ardından 1936 yılında İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Matematik Bölümü'nden mezun olmuştur. 30 Kasım 1936'da Çankırı Merkez Kurtuluş Okulu'na öğretmen olarak atanmıştır. Askerlik hizmetinin ardından Çankırı'daki öğretmenlik görevine devam etmiş ve bu vazifesinden 20 Eylül 1940'ta hukuk öğrenimi görmek üzere istifa etmiştir. 2 Temmuz 1941-13 Ağustos 1942 tarihleri arasında İstanbul Defterdarlığı'nda memur olarak çalışmıştır. II. Dünya Savaşı nedeni ile 13 Ağustos 1942'de silahlı hizmete çağrılmış ve 22 Kasım 1943'te terhis edilmiştir. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden 1 Temmuz 1944'te mezun olmuştur. 28 Aralık 1944'te Hafize Hanım ile evlenmiş ve üç çocuk babasıdır. Çocuklarının isimleri; Çetin Yetki, Şakir Yekta ve Mustafa Sami'dir. 29 Temmuz 1944'te Adalet Bakanlığı'nca stajyer olarak İstanbul Hâkim Adaylığına ve 16 Mayıs 1945'te Tonya Hâkim Yardımcılığına atanmıştır. 13 Ağustos 1949'da hâkimlikten istifa ederek

²³ Tuncer, 2010: 342-343.

²⁴ *Resmî Gazete*, 19 Haziran 1977, No: 15971: 47-48.

²⁵ *Resmî Gazete*, 19 Haziran 1977, No: 15971: 27.

²⁶ *Resmî Gazete*, 19 Haziran 1977, No: 15971: 27; *Kastamonu*, 8 Haziran 1977, No: 1001: 1.

²⁷ *TBMM Arşivi*, Ahmet Nusret Tuna'nın Hal Tercümesi Kâğıdı, Sicil Dosya No (SDN): 110.

ayrılmıştır. 27 Eylül 1949'da Kastamonu Barosu'na kaydını yaptırarak avukatlık yapmaya başlamış ve bu vazifesine ek olarak "Yeni Kastamonu" gazetesinin yazı işleri müdürlüğünü üstlenmiştir. Çeşitli hayır kurumlarında görev almıştır.²⁸

15 Ekim 1961'de yapılan Cumhuriyet Senatosu seçimlerine katılmış ve 62.264 oy alarak YTP listesinden Kastamonu senatörlüğüne seçilmiştir. 18 Ekim 1961 tarihli seçim tutanağı ile 25 Ekim 1961'de Meclis'e katılmıştır.²⁹ 10 Ocak 1964'te YTP'den istifa etmiş ve 20 Ocak 1964'te AP'ye kayıt olmuştur. 2 Haziran 1968'de yapılan Cumhuriyet Senatosu üçte bir yenileme seçimlerinde AP listesinden tekrar Kastamonu senatörlüğüne seçilmiştir.³⁰ 15 Nisan 1973 tarihinde Tarım Bakanı seçilmiş ve 26 Ocak 1974 tarihine kadar bu görevine devam etmiştir.³¹ 5 Haziran 1977 tarihinde yapılan üçte bir yenileme seçimlerinde senato üyeliği sona ermiştir. 21 Temmuz 1977'den 5 Ocak 1978'e kadar Başbakan Süleyman Demirel'in danışmanlığını yapmıştır. 1978-1987 yılları arasında Baroya kayıtlı olarak avukatlık yapmıştır. Doğru Yol Partisi'nin (DYP) Kurucu Genel Başkanı'dır. Kocaeli eski Milletvekili Sedat Akay ile birlikte hazırlamış oldukları "Siyasi Partiler ve Seçim Kanunları" adlı eser 1988'de yayımlanmıştır.³² "Makaleler" adlı bir eseri daha vardır. Fransızca bilmektedir.³³ 22 Kasım 1988'de Ankara'da vefat etmiştir.³⁴

2.2. Mehmet Çamlıca: 11 Ağustos 1921'de Çankırı'nın Çerkeş ilçesinde doğmuştur. Babası Hakkı Bey, annesi Esmâ Hafize Hanım'dır. 1942 yılında Sivas Öğretmen Okulu'ndan mezun olmuştur. 29 Ekim 1942-27 Ekim 1943 tarihleri arasında Çankırı Yapraklı Bucağı Merkez İlkokulu'nda öğretmenlik yapmıştır. 1946'da Ankara Gazi Terbiye Enstitüsü Beden Terbiyesi Bölümü'nü bitirmiştir. 30 Eylül 1946'da Ankara Atatürk Lisesi Beden Eğitimi öğretmenliğine stajyer olarak atanmıştır. 30 Ekim 1946'da Kastamonu Gököy Köy Enstitüsü'ne ve 12 Ağustos 1947'de İlköğretim Müfettişliğine atanmıştır. Askerlik hizmetini yerine getirdikten sonra Kastamonu Lisesi'nde öğretmenlik görevine devam etmiştir. 18 Ekim 1950'de Taşköprü, 12 Aralık 1960'ta Zonguldak Ortaokulu'na tayin edilmiştir.³⁵

15 Ekim 1961'de yapılan Cumhuriyet Senatosu seçimlerine katılmış ve 61.872 oy alarak YTP listesinden Kastamonu senatörlüğüne seçilmiştir. 18 Ekim 1961 tarihli seçim tutanağı ile 25 Ekim 1961'de Meclis'e katılmıştır.³⁶ 10 Ocak 1964'te YTP'den istifa etmiş ve 20 Şubat 1964'te AP'ye kayıt olmuştur. 2 Haziran 1968'de yapılan Cumhuriyet Senatosu üçte bir yenileme seçimlerinde tekrar Kastamonu senatörlüğüne seçilmiştir. Senato üyeliği 5 Haziran 1977'de sona ermiştir. 1977-1980 yılları arasında Taşköprü Belediye Başkanlığı yapmıştır. 28 Nisan 1947'de Fatma Enise Hanım ile evlenmiş ve iki çocuk babasıdır. Çocuklarının isimleri; Hakkı Aziz ve Feza'dır.³⁷ Az Fransızca bilmektedir.³⁸ 25 Nisan 1989'da İstanbul'da vefat etmiş ve Üsküdar Karacaahmet Mezarlığı'na defnedilmiştir.³⁹

2.3. Mehmet Seydibeyoğlu: 1924 yılının Haziran ayında Kastamonu ilinin Daday ilçesinde doğmuştur. Annesinin adı Nebiye, babasının adı Hüseyin'dir. İlkokulu Daday'da, ortaokul ve liseyi Kastamonu'da tamamlamıştır. 1948'de Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirmiştir. Az Almanca bilmektedir.⁴⁰ 12 Ocak 1949'da başlamış olduğu avukatlık stajını 11 Ocak

²⁸ Çoker, 1998: 319-320.

²⁹ TBMM Arşivi, Ahmet Nusret Tuna'nın Hal Tercümesi Kâğıdı ve Seçim Mazbatası, SDN: 110.

³⁰ Çoker, 1998: 320.

³¹ Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Kuruluşu'ndan Günümüze Hükümetler, 1998: 329.

³² Çoker, 1998: 320.

³³ TBMM Arşivi, Ahmet Nusret Tuna'nın Hal Tercümesi Kâğıdı, SDN: 110.

³⁴ Çoker, 1998: 320.

³⁵ Çoker, 1998: 317-318.

³⁶ TBMM Arşivi, Mehmet Çamlıca'nın Hal Tercümesi Kâğıdı ve Seçim Mazbatası, SDN: 109.

³⁷ Çoker, 1998: 318.

³⁸ TBMM Arşivi, Mehmet Çamlıca'nın Hal Tercümesi Kâğıdı, SDN: 109.

³⁹ Çoker, 1998: 318.

⁴⁰ TBMM Arşivi, Mehmet Seydibeyoğlu'nun Hal Tercümesi Kâğıdı, SDN: 430.

1950'de tamamlayarak Kastamonu'da serbest avukatlık yapmaya başlamıştır. Askerlik hizmetinin ardından avukatlık yapmaya devam etmiştir. 1950'de MP'den politikaya girmiş ve 1957'de bu partiden ayrılarak CHP'ye geçmiştir. Senelerce CHP teşkilatında Daday İlçe Başkanlığı yapmıştır. Ayrıca Kızılay, Türk Hava Kurumu ve Halkevi İlçe Başkanlığı, Kastamonu CHP İl Başkanlığı, Daimi Encümen Üyeliği ve İl Genel Meclisi Üyeliğinde bulunmuştur.⁴¹

XIV. Dönem genel seçimlerinde CHP listesinden Kastamonu milletvekili seçilmiş ve dönem sonunda Meclis'ten ayrılarak Kastamonu'da parti ve mesleki faaliyetlerine devam etmiştir. 5 Haziran 1977'de yapılan Cumhuriyet Senatosu üçte bir yenileme seçimlerinde CHP listesinden Kastamonu'dan senatör seçilmiştir.⁴² 7 Haziran 1977'de seçim mazbatasını almıştır.⁴³ 12 Eylül 1980'de Cumhuriyet Senatosu üyeliği sona erdikten sonra Ankara'da bir süre avukatlık yapmış ve 13 Mayıs 1987'de Barodaki kaydını sildirek mesleki hayatını sonlandırmıştır. 7 Mart 1947'de Semahat Hanım ile evlenmiş ve dört çocuk babasıdır. Çocuklarının isimleri; Türkan, Hüseyin Cahit, Nebiye Cavidan ve Canan'dır. 21 Haziran 1997'de vefat etmiş ve Daday Mezarlığı'na defnedilmiştir.⁴⁴

2.4. Ali Münif İslamoğlu: 1917 yılında Aydın ilinin Çine ilçesinde doğmuştur. Annesinin adı Şaziye, babasının adı Nasuh'tur. 1943 yılında İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun olmuştur. 1943-1946 yılları arasında Maraş'ta askerlik yapmıştır. İngilizce bilmektedir. Eşinden boşanmış ve iki çocuk babasıdır.⁴⁵ Çocuklarının isimleri; Fatma Huricihan ve Ömer Cem'dir.⁴⁶

28 Şubat 1947'de İstanbul Çocuk Hastanesi'nde İç Hastalıkları Uzmanlığı eğitimine başlamıştır. 3 Aralık 1948 ve 7 Temmuz 1949 tarihleri arasında Haydarpaşa Bulaşıcı Hastalıklar Hastanesi'nde asistanlık yapmıştır. 12 Ekim 1949'da Şişli Çocuk Hastanesi'nde Uzmanlığını tamamlamıştır. 1949-1951 yılları arasında Kastamonu Verem Hastanesi'nde İç Hastalıkları Uzmanı ve Baştabip olarak çalışmıştır. 4 Temmuz 1951'de bu görevinden istifa ederek serbest doktorluk yapmaya başlamıştır. Ayrıca Demokrat Parti'de siyasete girmiş ve 1951-1957 yılları arasında bu partinin Kastamonu İl Başkanlığını yapmıştır. XI. Dönem Kastamonu'dan milletvekili seçilmiştir. 27 Mayıs 1960'ta Silahlı Kuvvetlerin ülke yönetimine el koymasıyla birlikte Demokrat Partili diğer milletvekilleri ile tutuklanarak Anayasayı ihlal suçundan 10 yıl ağır hapse mahkûm edilmiştir. 30 Ocak 1965'te Cumhurbaşkanı tarafından Anayasanın 97. maddesine göre affedilmiş ve tutuklu bulunduğu Kayseri Cezaevi'nden çıkmıştır. Ardından bir süre serbest hekim olarak çalışmıştır. Ankara İlaç Sanayi Ticaret A.Ş.'de görev yapmıştır. 31 Aralık 1965'te Ankara Göğüs Hastalıkları Hastanesi İç Hastalıkları Uzmanlığına atanmıştır. 30 Kasım 1966'da Ankara Numune Hastanesi'nde görevlendirilmiş ve 31 Mart 1970'te bu hastanenin İç Hastalıkları Uzman ve Baştabipliğine getirilmiştir.⁴⁷

Cumhuriyet Senatosu için 5 Haziran 1977'de yapılan üçte bir yenileme seçimlerinde AP listesinden Kastamonu'dan senatör seçilmiştir.⁴⁸ 7 Haziran 1977 tarihli seçim tutanağı ile 13 Haziran 1977'de Meclis'e katılmıştır.⁴⁹ 12 Kasım 1979'dan 12 Eylül 1980'e kadar Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı olarak görev yapmıştır.⁵⁰ Türk Silahlı Kuvvetleri'nin 12 Eylül 1980'de ülke yönetimine el koymasının ardından senato üyeliği ve bakanlığı sona ermiştir. 1982 Anayasası'nın yürürlüğe girmesinden itibaren ilgili anayasanın geçici 4. maddesi gereğince 5 sene siyaset

⁴¹ Çoker, 1999: 575-576.

⁴² TBMM Arşivi, Mehmet Seydibeyoğlu'nun Hal Tercümesi Kâğıdı, SDN: 430; Çoker, 1999: 576.

⁴³ TBMM Arşivi, Mehmet Seydibeyoğlu'nun Seçim Mazbatası, SDN: 430.

⁴⁴ Çoker, 1999: 576.

⁴⁵ TBMM Arşivi, Ali Münif İslamoğlu'nun Hal Tercümesi Kâğıdı, SDN: 431; Çoker, 1999: 577-578.

⁴⁶ Çoker, 1999: 578.

⁴⁷ Duran, 2012: 2949-2950; Çoker, 1999: 577-578.

⁴⁸ TBMM Arşivi, Ali Münif İslamoğlu'nun Hal Tercümesi Kâğıdı, SDN: 431; Çoker, 1999: 578.

⁴⁹ TBMM Arşivi, Ali Münif İslamoğlu'nun Hal Tercümesi Kâğıdı ve Seçim Mazbatası, SDN: 431.

⁵⁰ Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Kuruluşu'ndan Günümüze Hükümetler, 1998: 431.

yapması yasaklanmıştır. Siyaset yasağının 6 Eylül 1987'de kalkmasının ardından DYP'ye katılmıştır. XIX. Dönem Kastamonu'dan milletvekili seçilmiştir. 51. Hükümette Devlet Bakanı olarak atanmış ve 52. Hükümette aynı bakanlığa tekrar getirilmiştir. 25 Aralık 1995'te Meclis'ten ve politikadan ayrılmıştır. Cumhurbaşkanı tarafından 25 Mart 1996'da Cumhurbaşkanlığı Büyükelçi Başkanlığına atanmıştır. 6 Ağustos 1998'de Ankara'da vefat etmiştir.⁵¹ Cebeci Asri Mezarlığı'na defnedilmiştir.⁵²

3. Kastamonu Senatörlerinin Faaliyetleri

1961-1980 yılları arasında Cumhuriyet Senatosu'nda Kastamonu senatörleri çeşitli görevler almışlar ve faaliyetlerde bulunmuşlardır. Kastamonu senatörlerinin aldıkları görevler ve yaptıkları faaliyetler aşağıda verilmiştir.

3.1. Ahmet Nusret Tuna (1961-1977): Senato'da ilk olarak Sanayi ve Tarım Komisyonunda Üye, ardından Anayasa ve Adalet Komisyonunda Kâtip Üye, Üye ve Başkan olarak görev almıştır. Adalet Partisi'nin Senato Grup Başkanvekilliği ve Başkanlığını yapmıştır.⁵³ Genel Kurul'da 17 önergesi, 18 söylev ve demeci, 42 yazılı soru önergesi ve cevapları, 7 kanun teklifi ve çeşitli konularda 348 konuşması vardır. Senatonun en aktif senatörleri arasındadır. Seçim bölgesi Kastamonu ilgili söylev ve demeci, konuşmaları ve yazılı soru önergeleri vardır.

23 Ocak 1964'te söz alarak kürsüye gelen Ahmet Nusret Tuna, İnebolu ilçesinde meydana gelen sel felaketi hakkında bir konuşma yapmış ve konuşmasında selin meydana getirdiği yıkım hakkında şu bilgileri vermiştir. İnebolu'da 14 dükkân yıkılmış, 7 vatandaş ölmüş, iki mahalleyi birbirine bağlayan köprü yıkılmış, elektrik ve su tesisatı bozulmuş, 7 kamyon ve bir yol makinesi denize uçmuş ve yol kenarındaki rıhtımlar yıkılmıştır. Ardından İnebolu'da ikinci bir sel olmuş ve üç ev daha yıkılmıştır. Ahmet Nusret Tuna, konuşmasının devamında selin umumi hayatı felce uğratmış olmasına rağmen sel sonrasında İmar ve İskân Bakanlığı'nın İnebolu'da acil bir şey yapmaya mahal olmadığı şeklindeki beyanının hatalı olduğunu dile getirmiş ve selden zarar gören vatandaşlara gereken yardımların yapılması gerektiğini belirtmiştir.⁵⁴

Genel Kurul'un 31 Mart 1964 tarihli oturumunda söz alarak kürsüye gelen Tuna, Devrekâni ovasından geçen sudan faydalanılması hususunda şu konuşmayı yapmıştır:

"Kastamonu'ya bir Şeker Fabrikası yapıldı. Şeker Fabrikasına pancar temin etmesi mümkün olan yer olarak bu Devrekâni ovası gösterildi. Fabrika geçen sene açıldı. Bu sene ikinci senesini idrak edecek. Fakat bu ovayı sulama imkânı olmadı. Etüt yapılıyor, proje yapılıyor. Ben rica ediyorum bu millet artık etütten ziyade iş bekliyor, iş istiyor. Orada su vardır, tarlaları sulayacak miktardadır ve bütün şu köylerin arazisini sulayacak miktarda su olduğu Devlet Su İşlerinin yapmış olduğu tesislerinden anlaşılmaktadır."⁵⁵

Ahmet Nusret Tuna, 10 Kasım 1964'te Bayındırlık Bakanına Kastamonu-Araç-Karabük yolunun ne zaman ıslah edileceğine dair bir yazılı soru önergesi vermiştir. Bayındırlık Bakanı 12 Aralık 1964'te vermiş olduğu cevapta yolun daimi bakım altında bulunduğunu ve yolun Safranbolu-Karabük kesimindeki asfaltın yenilenmesi çalışmalarının 1965 yılı program tasarısına dâhil olduğunu bildirmiştir. Tuna bir diğer yazılı soru önergesini 24 Kasım 1964'te Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Hüdayi Oral'a vermiştir. Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğüne 1965 yılında Kastamonu'ya yapılacak yatırımlara dair olan önergeyi Hüdayi Oral, 15 Aralık 1964'te şu şekilde cevaplandırmıştır: "1. Keşif bedeli 4.500.000 TL olan Tosya Kösen çayı sulaması işine 1965 yılında da devam edilecektir. 1.850.000 TL keşif bedeli 1'inci kısım inşaatı 22.9.1964 tarihinde ihale edilmiş olup 1965 yılı içinde bu proje için 2.000.000 TL harcanacaktır. 2. 2.360.000 TL civarında keşif bedeli olan Karaçay taşkın ve rüsubat kontrolü işine 1965 yılında 500.000 TL

⁵¹ Duran, 2012: 2950; Çoker, 1999: 578.

⁵² Çoker, 1999: 578.

⁵³ Çoker, 1998: 320.

⁵⁴ TBMM CSTD, Yasama Yılı 3, C. 17, Birleşim 31, 510-512.

⁵⁵ TBMM CSTD, Yasama Yılı 3, C. 19, Birleşim 56, 634.

harcanacaktır.”⁵⁶ Ahmet Nusret Bey, 24 Kasım 1964'te 1965 programına göre Kastamonu'ya yapılacak yatırımlara dair Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Kemal Satır'a bir yazılı soru önergesi vermiştir. Kemal Satır 16 Aralık 1964'te kendisine yöneltilen soru önergesini şu şekilde cevaplandırmıştır: “1965 yılında Kastamonu iline yapılacak toplam yatırım miktarı 37 milyon 162 bin liradır. 1963 yılında Kastamonu'ya 36 milyon 558 bin, 1964 yılında ise 35 milyon 663 bin lira yatırım yapılmıştır.”⁵⁷ Ahmet Nusret Bey, 29 Aralık 1965'te 1966 programının Kastamonu ile ilgili kısımlarına dair Başbakana bir yazılı soru önergesi sunmuştur. Önergeyi 29 Mart 1966'da Başbakan adına Devlet Bakanı Cihat Bilgehan cevaplandırmıştır. Devlet Bakanı vermiş olduğu cevapta 1966 yılında Kastamonu iline yapılacak yatırım miktarının 44 milyon 626 bin lira olduğunu belirtmiştir.⁵⁸

27 Kasım 1969'da Ahmet Nusret Bey, Kastamonu'nun su ihtiyaçlarını karşılayacak YSE Bölge Teşkilatının kurulmasına dair Köy İşleri Bakanı Turhan Kapanlı'ya bir yazılı soru önergesi vermiştir. Kapanlı, 5 Mart 1970'te kendisine yöneltilen bu soru önergesini şu şekilde cevaplandırmıştır:

“Ankara Bölgesine dâhil sekiz ilden durumu özellik arz eden Kastamonu, Zonguldak illeri bu bölgeden ayrılarak Kastamonu ili merkez olmak üzere 5719 km yolu, 5281 adet ünitenin içme suyu, 1795 adet köyün elektrikasyon hizmetini hedef alan, müstakil ve mevcut 15 adet YSE Bölge Müdürlüğüne ilave olarak 1 Mart 1970'te faaliyete geçmek üzere, YSE Kastamonu XVI nci Bölge Müdürlüğü Köy İşleri Bakanlığının 11.2.1970 olur emirleri ile kurulmuştur.”⁵⁹

16 yıllık görev süresi içerisinde Ahmet Nusret Tuna'nın senatoda Kastamonu ile ilgili bir tane söylev ve demeci vardır. Tuna, 7 Nisan 1970'te Kastamonu ilinin Araç ilçesinde meydana gelen yangın olayı hakkında yapmış olduğu söylevde şu bilgileri vermiştir: “Geçtiğimiz Cuma günü saat 18.00 sıralarında Kastamonu'nun Araç ilçesinde bir benzin tankeri, benzin boşaltmakta iken infilak etmiş, 10 tona yakın yayılan benzin parlama suretiyle çok feci bir şekilde ilçenin mühim bir kısmının yanmasına sebebiyet vermiş, 35 dükkân, 40 ev yanmış ve 2 vatandaşımız da ölmüştür.” Tuna konuşmasının devamında yangında zarar gören vatandaşlara ailesini geçindirir hale getirecek yardımların yapılmasını istemiş ve esnaf vatandaşların dükkânlarını tekrar açabilmesi için bankaların kredi temin etmesi gerektiğini ifade etmiştir.⁶⁰

3.2. Mehmet Çamlıca (1961-1977): Senato'da Milli Eğitim Komisyonu üyeliğinde bulunmuş ve 2 Kasım 1967'deki Başkanlık Divanı seçiminde divan kâtibi seçilmiştir. 24-28 Haziran 1969'da Güney Kore'yi ziyaret eden Parlamento Heyeti arasında yer almıştır. Eğitim camiasından senatoya katılan birisi olduğu için senatodaki bütün konuşmaları eğitim ile ilgilidir. Genel Kurul'da eğitimle ilgili 8 konuşması vardır.⁶¹

Eğitime gereken önem verildiği takdirde, her yönden, dengeli bir kalkınmanın mümkün olabileceğine inanan Mehmet Çamlıca, 5 Şubat 1968 tarihli konuşmasında 1968 yılı Milli Eğitim Bakanlığı bütçe teklifinin 3.882.486.439 lira olduğunu söylemiştir. Milli Eğitim Bakanlığının bazı sorunlarının kısa vadeli olarak çözümlendiğini bazılarının ise günümüze kadar devam ettiğini ve günümüzde Milli Eğitim Bakanlığı'nın şu üç temel sorununun olduğunu ifade etmiştir: “1. Eğitim felsefemize göre eğitim – öğretim program ve metotlarının geliştirilmesi, 2. Etkili eğitimin bütün şartlarının hazırlanması, 3. Eğitim felsefemizi en ücra köşelere kadar götürecek yeterli öğretmen ve eğitimcilerin yetiştirilmesidir.”⁶²

⁵⁶ TBMM CSTD, Yasama Yılı 4, C. 22, Birleşim 16, 494-496.

⁵⁷ TBMM CSTD, Yasama Yılı 4, C. 22, Birleşim 17, 522-523.

⁵⁸ TBMM CSTD, Yasama Yılı 5, C. 35, Birleşim 65, 662-663.

⁵⁹ TBMM CSTD, Yasama Yılı 9, C. 56, Birleşim 52, 447-448.

⁶⁰ TBMM CSTD, Yasama Yılı 9, C. 57, Birleşim 57, 538.

⁶¹ Çoker, 1998: 318.

⁶² TBMM CSTD, Yasama Yılı 7, C. 45, Birleşim 28, 568-569.

Milli Eğitim Bakanlığı bütçe görüşmeleri sırasında söz alan Mehmet Bey, Milli Eğitim Bakanlığı 1970 yılı bütçe teklifinin 3.456.459.668 lira olduğunu belirtmiş ve konuşmasının devamında şu dört husus üzerinde durulması gerektiğini ifade etmiştir:

“1. Eğitimde Milli Birlik içinde çeşitli gelişmelere yer verme, 2. Herkese gücü oranında eğitim veren bir işleyişi geliştirme, 3. Ekonomik eğitime ağırlık verme, 4. Demokratik eğitimin gerektirdiği gelişmeleri teşvik etme.” Çamlıca konuşmasının sonunda eğitim seviyesinin yükselmesi için şu önerilerde bulunmuştur: “Sonuç olarak ifade etmek isterim ki, Türk eğitim düzeninin işleyişi sosyal ve teknolojik gelişmelerin gerisinde kalmıştır. Sosyal Adalet vardır. Adaletin kırılması eğitimde reform politikası ile mümkündür. Milli Eğitimde devamlı gelişme yapabilecek bir merkez ve taşra teşkilatının kurulması gereklidir. Milli Eğitim teşkilatımız programları geliştirici, tayin, takip ve personel işlerinde çağdaş amme idaresi metotlarını kullanan, etkili eğitim şartlarını yaratan, araştırma ve değerlendirme ile devamlı düzelme yapabilen bir örgüt olmalıdır.”⁶³

Mehmet Çamlıca'nın Genel Kurul'daki diğer beş konuşması 1962-1966 yılı Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü bütçesi ile ilgilidir. Çamlıca, bu konuşmaların hepsinde beden eğitiminin genel eğitimin bir parçası olduğuna vurgu yapmış, Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü bütçesine ayrılan miktarın yetersiz olduğundan bahsetmiş ve bütçe miktarının artırılmasını istemiştir.

3.3. Mehmet Seydibeyoğlu (1977-1980): Senato'da KİT Komisyonu ve Grup Yönetim Kurulu'nda üye olarak çalışmıştır. 9-12 Mayıs 1979'da Avrupa Müttefik Kuvvetleri Karargâhının Brüksel'de yaptığı SHAPE-79 tatbikatına katılan parlamento heyeti arasında yer almıştır.⁶⁴ Senatoda aktif bir senatör değildir. Üç yıllık parlamento hayatında Genel Kurul'da 3 konuşması vardır.

Mehmet Seydibeyoğlu, 13 Şubat 1978 tarihinde Orman Bakanlığı 1978 yılı bütçe kanunu tasarısı ile ilgili yapmış olduğu konuşmada “*son tespitlere göre Türkiye'deki orman miktarının 20.115.114 hektar civarında olduğunu, bunun % 40,49 nispetindeki kısmın vasıflı orman, % 59,51 miktarındaki kısmın ise bozuk orman vasfında*” olduğunu belirtmiş ve orman tahriplerinin önüne geçilmesine vurgu yaptıktan sonra Orman Bakanlığının 1978 yılında cari harcamalar için 46 milyon 689 bin lira, yatırım harcamaları için 100 milyon lira ödenek teklif ettiğini ifade etmiştir.⁶⁵

1979 yılı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bütçe görüşmeleri sırasında kürsüye çıkan Mehmet Seydibeyoğlu, Türkiye'nin sorunlarının başında enerji ve petrol sorunu gelmekte olduğunu dile getirmiş ve petrol konusunda şu genel ilkelerin uygulanmasını istemiştir:

“Petrol ürünleri talebinin yurt içi üretimle karşılanması hususunda gerekli atılımlar yapılmalıdır. Petrolün enerji kaynağı olarak tüketimi en az seviyeye indirilmelidir. Rafinerilerin üretim programları talebe göre düzenlenmelidir. Yurt içi petrol ürünleri ağı, en hızlı biçimde geliştirilerek, petrolün karayoluyla taşınması yolundan vazgeçilmelidir... Depolama imkânlarımız geliştirilmeli ve dar boğazdan kurtulmanın çareleri araştırılmalıdır. Dışalım zorunda kaldığı zaman, mümkün olduğu kadar ham petrol almalı ve bunun artıklarından da istifade yoluna gidilmelidir.”⁶⁶

3.4. Ali Münif İslamoğlu (1977-1980): Senato'da Sosyal İşler Komisyonu'nda üye olarak çalışmıştır.⁶⁷ Üç yıllık görev süresi içerisinde senatoda aktif bir senatör değildir. Genel Kurul'da değişik konularda 10 konuşması vardır. Hekim kimliği ile sağlık camiasından senatoya katılan birisi olduğu için konuşmalarının büyük çoğunluğu sağlık üzerinedir.

Ali Münif Bey, 6 Şubat 1979'da Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı bütçe kanunu tasarısı ile ilgili yapmış olduğu konuşmada o günlerdeki ilaç yokluğunu şu sözlerle ifade etmiştir:

⁶³ TBMM CSTD, Yasama Yılı 9, C. 56, Birleşim 36, 37-40.

⁶⁴ Çoker, 1999: 576.

⁶⁵ TBMM CSTD, Yasama Yılı 17, C. 36, Birleşim 31, 380-381.

⁶⁶ TBMM CSTD, Yasama Yılı 18, C. 42, Birleşim 39, 237-239.

⁶⁷ Duran, 2012: 2950; Çoker, 1999: 578.

“Bugün Türkiye’de İkinci Dünya Harbi sırasında olandan çok daha ileri bir ilaç yokluğu hüküm sürmekte, her gün gazetelerde bu feryadı görmekteyiz. Aspirinden, hayati ilaçlara kadar her türlü ilaç piyasada ve tedavi kurumlarında bulunmamaktadır. Hastanelere yatıp tedavi bekleyen, ameliyat bekleyen hastalara reçete yazılarak, ilaç temin ettiği takdirde tedavi edileceği veya ameliyat olacağı söylenmektedir. Cumhuriyet tarihinde benzeri görülmeyen bir tatbikat içinde bulunuyoruz. Röntgen filminin yokluğu da buna eklenirse, hastaların ne kadar perişan olduğu izahtan varestedir.”⁶⁸

11 Mart 1980’de Tam Gün Yasasının uygulanması hakkında yapılan görüşmelerde söz alarak kürsüye çıkan Ali Münif İslamoğlu, yapmış olduğu konuşmada Tam Gün Yasasının sağlık müesseselerini hançerlediğinden, ordudaki hiyerarşiyi ve personel kanunundaki disiplini altüst ettiğinden ve hastaneleri hekimsiz bıraktığından bahsetmiştir. Konuşmasının devamında bu yasanın ortaya çıkardığı olumsuzluklardan biri olan hekim yokluğunu şu şekilde dile getirmiştir: “*Bu kanun çıkarken 906 tane müteahhasıs hekim ayrılmıştır. Yani her zaman Türkiye’de tedarıklanan, mahrumiyet muntakaları diye kabul edilen üç beş vilayetin dışında bütün Anadolu, bütün Karadeniz sahili, Garbi Anadolu (yani 57 vilayet deyince artık anlarsınız) felç halinde. Hastanelerde müstahdem var, hemşire var, dış tabibi var, eczacı var, doktor yok. Benim kendi vilayetimdeki birçok kazalardaki hastaneler de böyledir.*” Tam gün yasasının ortaya çıkardığı tüm bu olumsuzluklar sonrasında bu kanunu ıslah etmek için Hükümet tasarısı meclise sevk edilmiştir.⁶⁹

7 Şubat 1980’de Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı bütçe kanunu tasarısı ile ilgili yapılan görüşmelerde söz alan Ali Münif İslamoğlu, Türkiye’deki hekim miktarı ile ilgili şu bilgileri vermiştir: “*Türkiye’de sağlık müesseselerinin kemaliyle çalışabilmesi için 60 bin hekime ihtiyacı olduğu ifade edilir. Bugün Türkiye’de 26 bin hekim vardır. Bu 26 bin hekime yaşlılar, mesleğini bırakmış insanlar, politikaya atılmış bizler de dâhiliz. Bence aktif halk sağlığı hizmetinde çalışan hekim miktarı 16-17 bini geçmez.*” Ali Münif Bey konuşmasının devamında sağlık politikasının milli olması gerektiğine vurgu yapmış ve üç vilayete yapmış olduğu vazife seyahati hakkında şu bilgileri vermiştir:

“Son mesuliyeti aldığımdan beri iki, hatta üç vilayette bir vazife seyahati yaptım. Üç vilayetimiz de, cidden büyük ve memleketimizin zengin bölgelerine, medeniyetin daha ileri seviyelere geldiği bölgelere inhisar ediyordu. İstanbul, İzmir ve Manisa. Gördüğüm manzara, o vilayetlerin senatörlerinin de kabul edeceği veçhile, 1980 senesi dünyasında ve Türkiye’de sevinilecek, övülecek bir seviyede olmadığını ifade etmek isterim. Dehlizlerde yüzlerce hastamız kuyruklarda havasız, perişan sıra beklemektedir. Bu gayri sihi polikliniklerde elde edilen reçete almak imkânına kavuşan vatandaşlarımız aldıkları reçetenin sıhhatinden de emin değillerdir.”⁷⁰

Sonuç

Cumhuriyet Senatosu üyelerini belirlemek için Kastamonu’da 1961, 1968 ve 1977 yıllarında olmak üzere 3 seçim yapılmıştır. Bu üç seçimden 1961 seçimi genel seçim, diğer iki seçim ise üçte bir yenileme seçimidir. 1961 seçimlerinde Liste Usulü Çoğunluk Sistemi, 1968 ve 1977 seçimlerinde Barajsız d’Hondt Seçim Sistemi uygulanmıştır. Kastamonu halkının seçimlere katılım oranı; 1961 seçimlerinde %81, 1968 seçimlerinde %69,48 ve 1977 seçimlerinde %74,05’tir. 1961-1980 yılları arasında Cumhuriyet Senatosu’nda Kastamonu’yu Ahmet Nusret Tuna, Mehmet Çamlıca, Mehmet Seydibeyoğlu ve Ali Münif İslamoğlu olmak üzere 4 senatör temsil etmiştir. Senatör olarak seçilen bu kişiler ya Kastamonulu ya da Kastamonu’da uzun yıllar görev yapmış kişilerden oluşmaktadır. Kastamonu’da her seçim döneminde 2 senatör seçilmiştir. Kastamonu’yu senatör olarak Ahmet Nusret Tuna ve Mehmet Çamlıca iki dönem, Mehmet Seydibeyoğlu ve Ali Münif İslamoğlu ise tek dönem temsil etmiştir. Ahmet Nusret

⁶⁸ TBMM CSTD, Yasama Yılı 18, C. 41, Birleşim 36, 539.

⁶⁹ TBMM CSTD, Yasama Yılı 19, C. 46, Birleşim 44, 617-618.

⁷⁰ TBMM CSTD, Yasama Yılı 19, C. 45, Birleşim 32, 464-466.

Tuna ve Ali Münif İslamoğlu senato üyeliği devam ederken aynı zamanda bakan olarak da görev almışlardır. Ahmet Nusret Tuna Tarım Bakanlığı, Ali Münif İslamoğlu Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı yapmıştır.

Kastamonu senatörleri senatoda çeşitli komisyonlarda çalışmışlardır. Ahmet Nusret Tuna Sanayi, Tarım, Anayasa ve Adalet Komisyonlarında; Mehmet Çamlıca Milli Eğitim Komisyonu'nda; Mehmet Seydibeyoğlu KİT Komisyonu'nda ve Ali Münif İslamoğlu Sosyal İşler Komisyonu'nda görev yapmıştır. Genel olarak baktığımızda senatörler meslekleri doğrultusunda çeşitli komisyonlarda görev almışlardır.

19 yıllık süre içerisinde Kastamonu senatörlerinin senatodaki faaliyet sayısı şu şekildedir.

Senatörlerin Faaliyetleri	Ahmet Nusret Tuna	Mehmet Çamlıca	Mehmet Seydibeyoğlu	Ali Münif İslamoğlu
Konuşma	348	8	3	10
Söylev ve Demeç	18	-	-	-
Kanun Teklifi	7	-	-	-
Önerge	17	-	-	-
Yazılı Soru Önergesi ve Cevaplar	42	-	-	-
Toplam	432	8	3	10

1961-1980 yılları arasında Kastamonu senatörlerinin senatodaki toplam faaliyet sayısı 453'tür. Bu faaliyetlerden 369'u konuşma, 18'i söylev ve demeç, 7'si kanun teklifi, 17'si önerge ve 42'si yazılı soru önergesi ve cevaplardır. Kastamonu senatörleri arasında en çok faaliyette bulunan Ahmet Nusret Tuna, en az faaliyette bulunan ise Mehmet Seydibeyoğlu'dur.

Ahmet Nusret Tuna Genel Kurul'da yapmış olduğu 348 konuşmayla senatonun en çok konuşan hatipleri arasında yer almıştır. Senatoda bu kadar çok aktif olmasında Adalet Partisi'nin Senato Grup Başkanvekilliği ve Başkanlığını yapması da etkili olmuştur. Diğer üç Kastamonu senatörü ise senatoda çok fazla faaliyette bulunmamışlardır. Bu kişiler daha çok kendi uzmanlık alanları, ülke gündemi ve çeşitli bakanlıkların bütçe kanun tasarıları hakkında konuşmalar yapmışlardır.

Kastamonu senatörleri arasında sadece Ahmet Nusret Tuna'nın, senatoda Kastamonu ile ilgili faaliyetleri vardır. Ahmet Nusret Tuna seçim bölgesi Kastamonu ile ilgili senatoda söylev ve demeçte bulunmuş, konuşmalar yapmış ve dönemin yetkili kişilerine soru önergeleri yöneltmiştir. Ahmet Nusret Bey, Kastamonu'nun yol, su, elektrik, sulama ve yaşanan doğal afetler olmak üzere pek çok sorununu senatoda dile getirmiş ve bu sorunların çözümüne katkı sağlamaya çalışmıştır. Fakat dönemin tutanak dergileri ve gazeteleri incelendiğinde Kastamonu'da herhangi bir sorunun çözümüne katkı sağlayamadığı görülmüştür.

1963-1966 yılları arasında hükümetçe Kastamonu'ya yapılan yatırımların miktarı şu şekildedir. 1963 yılında 36 milyon 558 bin lira, 1964 yılında 35 milyon 663 bin lira, 1965 yılında 37 milyon 162 bin lira ve 1966 yılında 44 milyon 626 bin liradır. Kastamonu'ya hükümetçe yapılan yardımlar her yıl artış göstermiştir. Bu yardımlar Kastamonu'nun sorunlarının çözümüne katkı sağlasa da her yıl yeni sorunlar ortaya çıktığı için bu ilde yeteri kadar gelişme sağlanamamıştır.

Türkiye'de Cumhuriyet Senatosu 19 yıl boyunca faaliyet göstermiştir. Türk Silahlı Kuvvetlerinin 12 Eylül 1980'de ülke yönetimine el koyması ile birlikte TBMM kapatılmış ve çok partili siyasi hayat bir süreliğine kesintiye uğramıştır. Ardından 1982 Anayasası'nın kabulüyle birlikte senato kaldırılmış ve tek meclis sistemine dönülmüştür.

KAYNAKÇA*TBMM Arşivi**TBMM Tutanak Dergisi**TBMM Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi (CSTD)***Gazeteler**

“AP Büyük Başarı Kazandı”, *Doğrusöz*, 3 Haziran 1968, No: 6546: 1.

“İlimiz Parlamenterleri Belli Oldu”, *Kastamonu*, 8 Haziran 1977, No: 1001: 1.

“Türkiye Cumhuriyeti Anayasası Kanunu”, *Resmî Gazete*, 20 Temmuz 1961, No: 10859: 4645-4654.

“Vilayetimizdeki 2 Senatörlüğü YTP Aldı”, *Doğrusöz*, 17 Ekim 1961, No: 4543: 1.

“Yüksek Seçim Kurulu Kararı”, *Resmî Gazete*, 17 Kasım 1961, No: 10960: 5823-5826.

“Yüksek Seçim Kurulu Kararı”, *Resmî Gazete*, 19 Haziran 1977, No: 15971: 3-48.

“Yüksek Seçim Kuruluna Ait Bildiri”, *Resmî Gazete*, 12 Haziran 1968, No: 12922: 12-15.

Tetkik Eserler

Alpaslan, Uğur (2021), *Cumhuriyet Senatosunda Gaziantep Senatörleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Başkan, Özlem (2011), *Cumhuriyet Senatosu'nda Çorum Senatörleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çoker, Fahri (1998), *Türk Parlamento Tarihi Cumhuriyet Senatosu Üyelerinin Özgeçmişleri (1961-1964)*, 1, Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları.

_____ (1999), *Türk Parlamento Tarihi Cumhuriyet Senatosu Üyelerinin Özgeçmişleri (1966-1980)*, 2, Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları.

Doğaner, Yasemin (1996), *27 Mayıs İhtilali ve Kurucu Meclis*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü.

Duran, Burhanettin (2012), *Türk Parlamento Tarihi TBMM-XIX. Dönem (1991-1995)*, 3, Ankara: TBMM Basımevi.

Erdoğan, Mustafa (1997), *Modern Türkiye'de Anayasalar ve Siyasi Hayat*, İstanbul: Siyasal Kitabevi.

Göktürk, Mehmet Can (2021), *Türk Parlamento Tarihinde Cumhuriyet Senatosu ve Maraş Senatörleri (1961-1980)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kaya, Gazanfer ve Ayan, Sezer (2011), *Türkiye'de Anayasalar ve Sivil Toplum*, İstanbul: Ütopya Yayınevi.

Korkmaz, Gökhan (2020), *İki Darbe Arası Demokrasi Bilinci ve Yapılan Genel Seçimler (27 Mayıs 1960-12 Eylül 1980)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Siirt: Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Oktay, Ali (2020), *Cumhuriyet Senatosu ve Erzincan Senatörleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özgişi, Tunca (2011), *Türk Parlamento Tarihinde Çift Meclis: Cumhuriyet Senatosu Örneği (1960-1980)*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü.

Şengül, Gülay (2011), *1961 Anayasasının Hazırlanmasındaki Tarihsel Süreç*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şimşek, Mürşide (2020), “Çoğulculuk ve Vesayet İkileminde 1961 Anayasası”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22/TBMM'nin 100. Yılı ve Milli İrade Özel Sayısı, 221-240.

Tanör, Bülent (2011), *Osmanlı-Türk Anayasal Gelişmeleri*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Taşpınar, Gül Tuba (1996), *27 Mayıs 1960 Askerî Darbesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

TBMM Albümü 1920-2010, (2010), 2, 1950-1980, Ankara: TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları.

Tuncer, Erol (2003), *Osmanlıdan Günümüze Seçimler (1877-2002)*, Ankara: Tesav Yayınları.

Tuncer, Erol (2010), *Cumhuriyet Senatosu Seçimleri*, Ankara: Tesav Yayınları.

Tunç, Bilal (2020), “Türk Anayasa Tarihinde 1961 Anayasası'nın Yeri ve Önemi”, *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, XVII/67, 657-692.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Kuruluşundan Günümüze Hükümetler, (1998), Ankara: Başkanlık Basımevi.

Yılmaz, Faruk (2010), *Türk Anayasa Tarihi (1808-2007)*, Ankara: Berikan Yayınevi.